

2009 лютий № 3 (166)

ВІСНИК
ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію: серія КВ № 14441-3412 ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Друкований орган
Видавництво Державного закладу
“Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 6 від 30 січня 2009 р.)

Виходить 2 рази на місяць

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор –
проф. Харченко С. Я.
Перший заступник головного редактора –
проф. Синельникова Л. М.
Заступник головного редактора –
проф. Ужченко В. Д.
Відповідальний секретар –
проф. Галич О. А.
Члени редколегії:
проф. Галич В. М.,
проф. Глуховцева К. Д.,
проф. Гриценко П. Ю.,
проф. Зеленько А. С.

Засновник – Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Збірник наукових праць, ліцензований ВАК України за напрямками: педагогіка, історія, філологія, біологія
(Бюлетень ВАК України. – 1999. – № 4 (12))

Матеріали номера друкуються мовою оригіналу

EDITORIAL BOARD:

Editor-in-chief –
Prof. Kharchenko S. Y.
First Deputy –
Prof. Sinelnikova L. M.
Deputy –
Prof. Uzhchenko V. D.
Executive secretary –
Prof. Halych O. A.
Editor Board Members:
Prof. Halych V. M.,
Prof. Glyhovceva K. D.,
Prof. Gritsenko P. Y.,
Prof. Zelenko A. S.

Founder – Luhansk Taras Shevchenko National University

The collection of studies on Pedagogic, History, Philology, Biology licensed by the Higher Attestation Board of Ukraine (HAB)
(Bulletin HAB of Ukraine. – 1999. – No. 4 (12))

The materials are published in the original

Видавництво Державного закладу
“Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20.
e-mail: mail@luguniv.edu.ua

Зміст

Дослідження літературного процесу північно-східного регіону України

Білоус О.П. Риси чарівної казки у “Слові про Ігорів похід”	6
Білоус П.В. “Слово о полку Ігоревім”: дискусія продовжується	12
Бондаренко О.О. Український роман у Донбасі у 1950-х – 1980-х рр. ..	17
Веретейченко І.А. Українськість та європейськість в літературній дискусії 20-х років ХХ століття	25
Дорогокупля О.М. Іронія, сатира, гумор та сарказм в українській байці	32
Кушнір Т.І. Жанрова специфіка роману Івана Багряного “Сад Гетсиманський”	40
Медоренко О.М. Концепція часово-просторового автокоментаря до “Спогадів і роздумів на фінішній прямій” І. Дзюби	44

Вивчення літературного процесу, творчості окремих письменників, пов’язаних зі Слобожанщиною

Бойцун І.Є. Культурна модель України в українській історичній белетристиці ХІХ століття	51
Бондаренко О.Е., Сиротенко В.П. Імпресіоністичні засади змалювання образу дитини у творах С. Васильченка	56
Бугайова Н.А. Інтерпретація мистецтва у поезіях Василя Голобородька	67
Вечоркін І.О. Роман М. Малахути “Одним дивом більше”. Духовність – ядро ідейно-художнього пласта. Новаторський образ вчителя-злодія в українській літературі	73
Галич О.А. Рецепція постатей письменників-емігрантів зі Слобожанщини в щоденниках Олеся Гончара	85
Красненко О.В. “Вічний Почаїв про вічність говорить”. Роздуми над повістю Антоніни Листопад	94
Лапко О.А. Релігієсофське осмислення буття людини в поезії Якова Щоголева	98
Лапушкіна Н.П. Василь Краматорський і “Забой”	104

Інтерпретація літературних творів

Амбіцька А.С. Відступництво національної еліти як драма українського народу (архетип Тіні в романі І. Нечуя-Левицького “Князь Єремія Вишневецький”)	111
Берберфіш М.В. Еволюція індивідуального стилю А. Крушельницького в неореалістичному контексті (на матеріалі прозової спадщини письменника)	119
Бровко О.О. Новелістичність композиції роману Якова Качури “Ольга”	125
Будурацька С.А. Антроподицея Гюнтера Грасса у мемуарах “Цибулина пам’яті” через наратив оповідача	132
Варава О.Б. Інтерпретація образу Дон Кіхота в поезії Ліни Костенко “Балада моїх ночей”: ідеальний вимір	139
Веретюк Т.В. На шляхах пошуку та утвердження позитивного героя (Ігор Муратов – повісті “Жила на світі вдова” та “Свіже повітря для матері”)	145
Галич А.О. Естетична функція асоціонімів у романі “Гуляйтроя” Галини Тарасюк	152
Глотова І.В. Повісті “Двое на святі кохання” та “Індульгенція на безсмертя”: до проблеми стильової парадигматики Є. Гуцала	160
Двуличанська О.А. Творчість Юрія Андруховича як дзеркало суспільних перетворень 80 – 90-х років ХХ століття	171
Дмитренко В.І. Збірка “Чорні силуети” І. Багряного в контексті творчості письменника	176
Завалій Л.П. Концепт вітру у поезіях Олександра Олеся	182
Застеба О.С. Повість Марії Матіос “Мама Маріца – дружина Христофора Колумба”: ходіння по лезу	188
Зимомря І.М. Тематично-стильові тенденції австрійського літературного процесу ХХ століття: рецептивні оцінки	195

Журналістика та видавнича справа Сходу України

Акіншина І.М. Ідеологічне спрямування преси Луганщини періоду Другої світової війни	205
Антонова О.В. Харків у публіцистиці М.Г. Жулинського (за нарисами “Харків: “До кого твій клич” та “Найкраща форма боротьби – праця!”)	211
Бикова О.М. Репортаж із елементами інтерв’ю: інновація в жанроутворенні	218

УДК 821.112.2(436).09“19”

І.М. Зимомря

**ТЕМАТИЧНО-СТИЛЬОВІ ТЕНДЕНЦІЇ
АВСТРІЙСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ ХХ СТОЛІТТЯ:
РЕЦЕПТИВНІ ОЦІНКИ**

Тематично-стильові тенденції австрійського літературного процесу, що в ХХ столітті набув чітко окресленої величини в німецькомовному художньому масиві, особливо примітні крізь призму рецептивних оцінок. У цьому контексті чи не найбільш характерне місце має мала проза – органічна складова австрійського письменства ХХ століття. Вона репрезентована самобутнім масивом різножанрових текстів з розмаїтим тематично-стильовим наповненням. Однак на тлі міжкультурного діалогу процес становлення австрійської словесності як рівноважної національної літературної системи, у першу чергу, у

німецькомовному ареалі супроводжувався дією стримуючих факторів [2, с. 274]. До визначальних ознак інгібування, що стояло й певною мірою стоїть і досі на перепоні утвердження *ідентифікаційних рис* австрійської культури загалом, слід віднести складний суспільно-історичний досвід державотворення й самовизначення. Йдеться про моделі культурного розвитку за умов Австро-Угорської монархії (1867 – 1918), Німецько-Австрійської республіки (1918 – 1919), Першої республіки (1919 – 1934), Австрійської федерації (1934 – 1938), Німецького Райху (1938 – 1945), Другої республіки (від 1945 року), членства Австрії в Європейському Союзі (від 1995 року), спільний мовний та інформаційний простір з Німеччиною, а також поліетнічність духовного генофонду.

Чільна роль у пошуках осібногo місця для національної тотожності, попри неоднорідність світоглядно-естетичних настанов чи етнічно-територіальних позицій, належить носіям австрійського художнього письма. Воно нерідко позначене дисгармонійним дискурсом, амбівалентними символами, образами. Все це спричиняє адекватне відображення кризових явищ, радикальних змін у житті суспільства. У цьому зв'язку заслуговує на увагу теза визначного австрійського літературознавця Венделіна Шмідт-Денглера (1942 – 2008), якому належить слушне спостереження: “У соціально-історичному плані розбіжності між Ваймарською Республікою та Австрією від 1918 до 1955 рр. є очевидними; це наклало свій супротивний відбиток і в художніх творах” [15, с. 67]. Суперечливі твердження щодо конструктивних і деконструктивних особливостей національної духовності можна спостерігати як у текстах письменників кінця XIX-го – початку XX-го століть (Карл Еміль Француз, Йозеф Рот, Артур Шнітцлер), так і багатьох сучасних авторів (Петер Турріні, Норберт Гстрайн, Томас Бернгард, Герберт Кунер) [3, с. 201]. Ми поділяємо переконливу думку Ярослава Поліщука, який у ґрунтовній праці “Література як геокультурний проект” дійшов висновку: “Пошук літературою власної ідентичності – процес знаковий і постійно триваючий. Він зазнає поживлень та спалахів у моменти, коли система естетичних вартостей підлягає радикальному переосмисленню і, навпаки, втрачає гостру актуальність, якщо існує недавно вироблений *канон* (курсив наш – І.З.) та досконалі тексти, котрі той канон стверджують та привілеюють” [4, с. 269]. Власне, у пов'язі з наведеною цитатою виникає запитання: чи існує усталений літературний канон, коли йдеться про австрійську словесність? Варто наголосити: рельєфне розмежування німецькомовного письма Австрії та Швейцарії внаслідок їхнього усамостійненого культурного та політичного розвитку завершилося допіру у другій половині XX ст. І все ж аналогічна дискусія залишається відкритою в австрійській філологічній науці. Так, приміром, професор Інсбрукського університету, один із засновників журналу “Inn” Зігурд Паул Шайхл, закроє своє дослідження, відмежовуючи передусім від

мистецьких процесів Німеччини понятійний алгоритм “літературний канон в Австрії – австрійський літературний канон” [14]. Таким чином, і на зламі ХХ – початку ХХІ ст. зберегіється тенденція до пошуку аргументів на користь наявності властивостей, що були б характерні тільки для австрійського письменства.

З’ясування характеру взаємодії австрійської літератури зі світовим літературним процесом, її логічних закономірностей заслуговує особливої уваги. Ідеться насамперед про визначення рівня рецепції художнього доробку найбільш активних носіїв австрійської культури, а відтак – особливостей інтеграції австрійської літератури та входження її визначальних досягнень у європейський контекст. За об’єктивною оцінкою Тимофія Гавриліва, “австрійська література як одна з літератур, що твориться німецькою мовою, явила в ХХ-му ст. таку розмаїтість та інтенсивність, яку за попередніх епох годі дошукатися” [9, с. 9]. Цей показник інтенсивності, у свою чергу, творить продуктивне підґрунтя для формування просторового уявлення про літературний *канон* Австрії з відповідними національними (“своїми”), інонаціональними (“інакшими”) та універсальними (“трансцендентними”) рисами. У спробі систематизації виокремленого поняття пріоритетним орієнтиром може служити твердження американського компаративіста Герберта Лінденбергера (1929) про те, що завдяки канону “окремі суспільні рухи, народи та регіональні твори... встановлюють свій родовід, окреслюють тожсамість і презентують себе світові” [10, с. 2].

Рецепція австрійської літератури постає дією, коли її розглядати в загальноісторичному й художньому контексті, що охоплює тривалу часову дистанцію. Така парадигма дозволяє цілісно розкрити зміст взаємодії літературних явищ як у позитивному, так і від’ємному світлі щодо поживлення, послаблення або ж цілковитої відсутності інформаційного та критично-оцінювального зацікавлення художніми надбаннями іншого народу. Опосередкованим засвоєнням в інонаціональному мистецькому середовищі маркована спадщина письменників, твори яких глибоко закорінені на специфіці регіонального ландшафту “малої батьківщини”. До таких авторів належать Йозеф Аллрам (1860 – 1941) та Еріх Фітцбауер (1927) з Нижньої Австрії, Густав Штрайхер (1873 – 1915) та Ріхард Біллінгер (1890 – 1965) з Верхньої Австрії, Ганс Фраунгрубер (1863 – 1933), Рудольф Ганс Барч (1873 – 1952), Маргарете Вайнгандл (1880 – 1975) та Марта Вилгер (1920 – 1992) зі Штирії, Карл Шенгерр (1867 – 1943), Йозеф Георг Оберкофлер (1889 – 1962), Йозеф Лайтгеб (1897 – 1952) та Фрідріх Пунт (1898 – 1969) з Тіролю, Йозеф Віхнер (1852 – 1923), Адальберт Велте (1902 – 1969) та Наталі Беер (1903 – 1987) з Форарлберга, Йоганнес Фроймбіхлер (1881 – 1949) та Ойген Андергассен (1907 – 1987) з Зальцбурга, Йозеф Фрідріх Перконіг (1890 – 1959) з Каринтії. У контексті наступності досвіду їхні пошуки мають дотичність – на рівні ідейно-естетичного впливу – до літературної течії “народного мистецтва” (*Heimatkunst*). Вона досягла в

німецькомовному просторі свого найбільшого розвитку у 1890 – 1910 рр. Йдеться про таку традицію, що характеризує духовні змагання австрійського народу як суб'єкту, власне, у замкненому просторі окремо взятої провінції. Різноманітні твори (драми, романи, оповідання, новели, вірші) більшості з названих письменників засновані на моделюванні вмотивованих комунікативних ситуацій між австрійцями, з одного боку, та словенцями, хорватами, чехами, словаками, італійцями, угорцями – з іншого. Проте їхні імена ідентифікуємо радше з ізольованою позицією, бо діалог тут ведеться не завжди за принципами паритетності. Цей рецептивний розрив зумовлений панорамним використанням локальних реалій, діалектів і говірок, що побутують на землях Австрії, а також виопукленням ваги власної нації чи етнічної спільноти. Тому й не дивно, що, приміром, окремим працям Й.Ф. Перконіга, Й.Г. Оберкофлера у 1938 – 1945 рр. надавалося певне пропагандистсько-виховне навантаження. Водночас з'ясування маловідомих фактів літературного процесу дозволяє цілісніше пізнати історико-художній процес з урахуванням діалектики одиничного й загального. Адже вагомість того чи іншого аспекту порівняльно-типологічного вивчення визначається в кожному конкретному випадку характером досліджуваного матеріалу. За суперечливих соціокультурних умов першої половини ХХ ст. творчі контакти письменників переважно зводились до міжособистісних взаємин. У цьому аспекті об'єктивно вагомими для розуміння ролі і місця митця в житті тогочасного суспільства постають особистісні рефлексії Ф. Пунта, згадані у листі до Й. Лайтгеба: “Німецька Вітчизна ущільнена для мене в обсязі декількох сотень німецькомовних книжок; Твої також належать до цього числа. Тому дякую Тобі за Твій дарунок як шматочок Вітчизни, який жоден фашист у світі не взмозі відняти у мене” [16, с. 120]. Емоційно-оцінний відтінок цих слів свідчить передусім про вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів на ефективність організаційної структури рецепційного процесу в конкретно-історичному контексті. Тут проступає також проблема входження національного чинника на рівні духовних змагань саме *австрійського*, а не німецького народу у свідомість громадськості Австрії. Загалом художній почерк цілої плеяди авторів – від Йозефа Віхнера до Еріха Фітцбауера – суголосний настроєвості доби та тих знакових подій, що припали на їхнє життя. Проте з цієї обойми випадає, для прикладу, ім'я Гернота Вольфгрубера (1944) з Нижньої Австрії, який своєю творчістю представляє явище “антинародного мистецтва” (*Anti-Heimatkunst*). Так, в оповіданні “Більшість” письменник відображає безперспективність існування трударів і службовців у австрійській провінції [18]. Все це – основа для естетичних цінностей та їхнього осмислення в умовах протистояння особистості та суперечливого часу. А питання трансцендентних вартостей робить усталеним окреслення рис національної ментальності, що у зв'язку з глобалізаційними проривами постає особливо злободенним на зламі ХХ – ХХІ століть.

Відображення структури рецепційного процесу австрійського письменства не мало б цілісного змісту без літературного масиву тих теренів Австро-Угорської монархії, які віденський перекладач і літератор Мартін Поллак з ноткою певної ностальгії нарік у своїй книжці “зниклим світом Східної Галичини та Буковини” [12]. Цей регіон все ще залишається для австрійців не тільки місцевістю для “уявних подорожей”, але й крихітною ареною, де відбулися знакові для Австрії історичні події. Саме тут найбільшою мірою простежується готовність австрійських митців бути дієвими посередниками у адаптації інонаціональних духовних цінностей, спричиняючись до утвердження феномена мультикультурності Наддунайської дуалістичної держави. Основою процесу міжлітературної взаємодії на етнічно неавстрійських (ненімецьких) землях була трансформація мотивів і образів з метою “вкраплення” *інакшого в своє*. “Навколишні реалії та персоналії у літературі цих територій, – аргументовано зауважує відомий італійський учений Клаудіо Маґріс, – слов’янські, мова – німецька, а дух – австрійський... Література цих територій, на тлі яких також зримі поля й родові маєтки, меланхолійні Карпати й палаци, не явила однак тієї цупкої патріархальної форми, що притаманна, в цілому, австрійському оповіданню (Dorfgeschichte – І.З.) – від Піхлера до Розеггера. Вирішальна роль у цьому належить відмінним соціальним умовам: напротивагу сільському світові Штирії або Тіролю, мешканці яких були відносно вільними, дрібними господарями і які ніколи не втрачали права голосу в ландтагу, тут постає суворий, безжальний факт кріпацтва” [11, с. 189 – 190]. Поліетнічна атмосфера, в якій спільноту жили українці, поляки, австрійські німці, євреї, румуни, а також автохтонні етнографічні українські групи гуцулів, бойків і лемків, стимулювала багатьох письменників до оцінки подій, явищ з позиції міжнаціонального діалогу. З-поміж них слід віддати належне – в рефлексіях австрійсько-українських контактів – насамперед Карлу Емілю Францоу (1848 – 1904) з його особливою орієнтацією на рецепцію української тематики в Австрії та Німеччині. У пов’язі з процитованим твердженням К. Маґріса знаковим є роман К.Е. Францоу “Боротьба за право”. Окрім автора збірки “Галицькі оповідання” місткий духовний потенціал Галичини та Буковини у німецькомовному просторі і за епохи Австро-Угорської монархії, і після її занепаду репрезентували такі прозаїки, як Людвіг Адольф Сіміґоновіч-Штауфе (1833 – 1897), Леопольд Ріттер фон Захер-Мазох (1836 – 1895), Натан Самуель (1846 – 1921), Герман Блументал (1880 – 1942), Сома Моргенштерн (1890 – 1976), Александер Гранах (1890 – 1945), Йозеф Рот (1894 – 1939), Якоб Клайн-Гапараш (1897 – 1970), Георг Дроздовскі (1899 – 1987), Манес Шпербер (1905 – 1984), Генрі Вільям Катц (1906 – 1992), Роберт Флінкер (1906 – 1945), Оскар Ян Таушінскі (1914 – 1993), Грегор фон Реццорі (1914 – 1998), Адам Зелінскі (1929). У цьому контексті слід назвати такі твори, як легенда “Олександр Довбуш” Л.А. Сіміґоновіч-Штауфе, новели “Галицькі оповідання”

Л. Захер-Мазоха, збірка оповідок “Культурні образки з життя євреїв у Галичині” Н. Самуеля, автобіографічний роман “Шлях юності” Г. Блументаля, збірка спогадів “В інший час. Роки юності в Східній Галичині” С. Моргенштерна, автобіографічна оповідь “Ось іде людина” А. Гранаха, новела “Погруддя кайзера” Й. Рота, діалогія “...той, хто втікає від лева” Я. Клайн-Гапараша, спогади-нариса “Тоді в Чернівцях і довкола. Спогади старого австрійця” Г. Дроздовського, трилогія “Немов сльоза в океані” М. Шпербера, мемуарний роман “Фішмани” Г.В. Катца, роман “Чистилище” Р. Флінкера, оповідання “Юнак на стовбурі” О.Я. Таушінського, мініатюри “Магребінські розповіді” Г. Реццорі, оповідання “Провінціал” А. Зелінського. Вони реконструюють хід еволюції культурної взаємодії між народами-сусідами. При цьому подібність або ж несхожість у зображенні художнього малюнку культури взаємин можна розглядати у вимірі суб’єктивних суджень, оцінок. Вони побудовані переважно у формі спогадів, фіксуючи ту мить, що за словами Г. Дроздовського, “продовжує жити як спомин, допоки хтось його береже як свою дорогу реліквію” [1, с. 13]. Звісно, вказані позиції, позначені жанрово-стильовим розмаїттям, нерівнозначні щодо художньої проникливості у розкритті життєвих колізій “позавчорашнього світу” [6]. Але ведемо мову про доробок письменників, слово яких має прямі практичні перспективи сучасного прочитання. Свідчення цьому – наукові розвідки, що з’явилися вже в новому тисячолітті. Серед них виокремимо дослідження Сесіль Кордон і Гельмута Куздата (“На узбіччі часу: Чернівці й Буковина. Історія, література, гоніння, вислання”, 2002), Клауса Вернера (“Історія досвіду та свідoctва. Студії про німецько-єврейську літературу Галичини та Буковини”, 2003), Бернгарда Альберса (“Небесносковина печаль. Буковина 1940 – 1944”, 2003), Ганса-Крістіана Румпа (“Галичина – Буковина. Історичний ландшафт та його поети”, 2004) [7; 8; 13; 17].

Принцип просторово-часового аналізу етапів розвитку австрійської національної літератури розкриває якісну картину регіонального вивчення міжлітературних зв’язків і в Україні. Так, завдяки зусиллям Петра Рихла у Чернівцях 2008 року вдруге побачила світ вагома книжка з метафоричною назвою “Загублена арфа. Антологія німецькомовної поезії Буковини”. Видання містить – адекватні формою й змістом – авторські інтерпретації українською мовою творів двадцяти чотирьох поетів, уродженців буковинського краю. Без сумніву, перекладацькі рішення українського дослідника німецькомовної літератури відкривають концептуально новий простір для сприйняття, зокрема, австрійської літератури в Україні. Адже тут представлені як мовою оригіналу, так і мовою мети кращі поезії Йозефа Калмера (1898 – 1959), Альфреда Маргул-Шпербера (1898 – 1967), Рози Ауслендер (1901 – 1988), Альфреда Кіттнера (1906 – 1991), Еміля Арнольда-Гольма (1911 – 1938), Сілвіуса Германа (1912 – 1934) та, у першу чергу, Пауля Целана (1920 – 1970). У передмові з’ясовані сутнісні характеристики

“поетичної Атлантиди” та розкрита логіка її художніх образів. П. Рихло справедливо відзначає: “За числом яскравих талантів, неповторністю творчих манер, розмаїтістю естетичних програм німецькомовну лірику Буковини міжвоєнного часу можна сміливо зарахувати до непересічних явищ європейської поезії. Це був незвичний сплеск поетичної напруги, подібний до грозового розряду, що викресав з глибинних надр свідомості й культурної пам’яті молодого покоління чернівецьких інтелектуалів сліпучі іскри творчого натхнення” [5, с. 17]. З висновку науковця проступає логічна взаємозумовленість інтенсивного прояву особистісного досвіду митців в умовах полікультурного середовища та їхнього високого інтелектуального потенціалу. Слід зауважити: рецептивна модель як поетичних, так і прозових текстів німецькомовних письменників Буковини та Галичини набуває специфічного результативного підґрунтя, якщо їх розглядати також крізь призму долі митців. Урахування біографічних даних вагоме передусім для об’єктивного аналізу літературних явищ, що постали в поліетнічному оточенні. Майже всім уродженцям етнічно українських земель судилася доля бути розсіяними по світах. Цей факт дозволяє окреслити об’єктивно існуючий зв’язок між творчою діяльністю окремих майстрів слова і динамікою освоєння австрійської літератури в іншомовному ареалі. Адже конкретного осмислення у тривимірному сприйнятті (інформаційному, критичному, інтерпретаційному) зазнали мистецькі досягнення Пауля Целана у 21 країні (Англія, Болгарія, Греція, Данія, Ізраїль, Іспанія, Італія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, США, Україна, Фінляндія, Франція, Чехія, Японія); Леопольда Захер-Мазоха – у 17 державах (Англія, Болгарія, Естонія, Ізраїль, Іспанія, Італія, Литва, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, США, Україна, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція); Карла Еміля Францоza – у 13 (Англія, Данія, Ізраїль, Італія, Польща, Росія, Румунія, США, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Швеція); Грегора Реццорі – у 12 (Англія, Данія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Польща, Румунія, США, Угорщина, Україна, Франція, Хорватія); Манеса Шпербера – у 9 (Англія, Данія, Іспанія, Італія, Росія, США, Україна, Франція, Швеція); Рози Ауслендер – у 7 (Аргентина, Ізраїль, Норвегія, Польща, Росія, Румунія, Україна); Соми Моргенштерна – у 4 (Ізраїль, Іспанія, США, Франція); Якоба Клайн-Гапараша – у 4 (Англія, Ізраїль, Італія, Франція); Оскара Яна Таушинського – у 3 (Польща, Словенія, Швеція); Адама Зелінського – у 2 (Польща, Україна); Генрі Вільяма Катца – у 2 (Нідерланди, США); Альфреда Кіттнера – у 2 (Румунія, Україна); Альфреда Маргул-Шпербера – у 2 (Румунія, Україна); Натана Самуеля – у 2 (Ізраїль, Польща); Германа Блументаля – у 1 (Польща); Александра Гранаха – у 1 (США); Роберта Флінкера – у 1 (Румунія). Перекладні твори Еміля Арнольд-Гольма, Сілвіуса Германа, Георга Дроздовського та Людвіга Адольфа Сімігонович-Штауфе з’явилися тільки в Україні, що свідчить про посилення критичних зацікавлень художнім

набутком німецькомовних авторів як вихідців з Галичини й Буковини з боку українських реципієнтів. Таким чином, має місце справді животворний процес засвоєння літературного досвіду, трансформацію за допомогою перекладу цінностей іншої культури. Цей процес охоплює широкий часовий та географічний діапазон. У різних країнах він позначений неоднаковим ритмом інтенсивності, якщо вести мову про кількісне та якісне співвідношення інтерпретацій. Дослідницький пошук дозволяє дійти висновку: чільне місце у формуванні епіцентрів впливу австрійського письменства з огляду на обмін художнім досвідом належить творчості Йозефа Рота. Її реципієнтне поле пов'язане з представниками двадцяти семи народів світу (Англія, Болгарія, Бразилія, Греція, Данія, Естонія, Ізраїль, Іспанія, Італія, Латвія, Мексика, Нідерланди, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Сербія, Словенія, США, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Чехія, Швеція, Японія).

Особливість утвердження рівня безпосередньої або опосередкованої рецепції австрійського національного письменства ХХ ст. значною мірою полягає в існуванні екстериторіальних осередків німецької культури. Крім Галичини та Буковини, такі центри діяли на теренах сучасної Чехії. Уродженці Богемії – Марі фон Ебнер-Ешенбах (1830 – 1916), Берта фон Зуттнер (1843 – 1914), Ганс Кадіч фом Пферд (1864 – 1909), Александер Рода Рода (1872 – 1945), Карл Краус (1874 – 1936), Райнер Марія Рільке (1875 – 1926), Роберт Міхел (1876 – 1957), Франц Кафка (1883 – 1924), Франц Набл (1883 – 1974), Макс Брод (1884 – 1968), Людвіг Віндер (1889 – 1946), Франц Віктор Верфел (1890 – 1945), Георг Зайко (1892 – 1962), Гюнтер Шваб (1904 – 2006) – складають вагомий для рецепційного процесу імена, які свідчать про активне самовираження носіїв своєї епохи та її печаті. У цьому аспекті доцільно увиразнити: духовні устремління австрійського народу природно споріднені з митцями, становлення яких супроводжувалося впливом багатомовного середовища. Австрійську літературу ХХ ст. новим образно-тематичним, ідейним змістом, експресивно-емоційним відтінком помітно збагатили Людвіг Гевеші (1843 – 1910, Гевеш, Угорщина), Марія Євгенія Делле Граціє (1864 – 1931, Бела Црква, Сербія), Еден фон Горват (1901 – 1938, Рієка, Хорватія), Юра Зойфер (1912 – 1939, Харків, Україна), Міло Дор (1923 – 2005, Будапешт, Угорщина), Дердь Себестен (1930 – 1990, Будапешт, Угорщина), Вінтіла Іванчану (1940 – 2008, Бухарест, Румунія), Андреас Окопенко (1930, Кошіце, Словаччина), Марія-Тереза Кершбаумер (1936, Гарше, Франція), Владімір Вертліб (1966, Ленінград, Росія), Дімітр Дінев (1968, Пловдив, Болгарія).

Упродовж ХХ століття австрійська національна література поступово набувала конкретної еволюції щодо наростаючої самоідентифікації. Це забезпечило її рівновартісне, вкоренене сприйняття в інонаціональному просторі у типологічному порівнянні з німецькою, французькою, англійською та іншими літературами

європейських народів. Її вихід за межі внутрішнього культурного життя знаменується видатними творчими досягненнями Петера Розеггера, Артура Шнітцлера, Густава Мейрінка, Гуго фон Гофмансталя, Райнер Марії Рільке, Роберта Музіля, Штефана Цвайга, Франца Кафки, Германа Броха, Оскара Кокошки, Йозефа Рота, Георга Тракля, Гайміто фон Додерера, Еліаса Канетті, Пауля Целана, Ганса Карла Артмана, Інгеборг Бахманн, Томаса Бернгарда, Ільзе Айхінгер, Петера Гандке, Петера Турріні, Ельфріди Єлінек, Йозефа Вінклера. Кожний з цих авторів спричинився до збагачення національної традиції, зокрема, виокремлення визначальних тематично-стильових тенденцій. Крізь призму рецептивних оцінок вони усебічно репрезентують австрійський літературний процес ХХ століття.

Література

- 1. Дроздовський Г.** Спочатку // Георг Дроздовський. Тоді в Чернівцях і довкола. Спогади старого австрійця / Переклад з нім., передм. і приміт. П.Рихла. – Чернівці : Молодий буковинець, 2001. – С. 13 – 20.
- 2. Зимомря І.** Австрійська новела ХХ століття : дискурс міжкультурного діалогу // Київські полоністичні студії. *Gente Ruthenus – Natione Polonus. Symbolae in Honorem Rostyslav Radyshevs'kuj.* – Том Х. – К., 2008. – С. 273 – 280.
- 3. Зимомря І.** Мала проза Герберта Кунера : мотив страждання як комунікативно-рецептивний вимір // Новітня теорія літератури і проблеми літературної антропології. *Studia methodologica.* Вип. 24 / Упорядник І.В. Папуша. – Тернопіль : Рвв ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2008. – С. 200 – 205.
- 4. Поліщук Я.** Література як геокультурний проект : Монографія. – К. : Академвидав, 2008. – 304 с.
- 5. Рихло П.** Поетична Атлантиди Буковини // Петро Рихло. Загублена арфа : Науково-літературне видання. – Чернівці : Книги–XXI, 2008. – С. 7 – 25.
- 6. Adam W.** “Die Welt von Vorgestern“. Heimat Galizien in der deutschen Exilliteratur. Regensburg, 1998. – 89 S.
- 7. Albers B.** (Hrsg. u. Kommentare). *Blaueule Leid. Bukowina 1940 – 1944. Eine Anthologie / Texte aus der Bukowina Bd. 10.* – Aachen : Rimbaud, 2003. – 160 S.
- 8. Cordon C., Kusdat H.** *An der Zeiten Ränder : Czernowitz und die Bukowina. Geschichte, Literatur, Verfolgung, Exil.* – Wien : Theodor-Kramer-Ges., 2002. – 396 S.
- 9. Havryliv T.** *Identitäten in der österreichischen Literatur des XX. Jahrhunderts. Monographie.* – Lviv : VNLT-Klasyka, 2008. – 408 S.
- 10. Lindenberger H.** *The History in Literature : On Value, Genre, Institutions.* – New York : Columbia Univ. Press, 1990. – 269 p.
- 11. Magris C.** *Der habsburgische Mythos in der modernen österreichischen Literatur.* – Wien : Paul Zsolnay Verlag, 2000. – 414 S.
- 12. Pollack M.** *Nach Galizien von Chassiden, Huzulen, Polen u. Ruthenen. Eine imaginäre Reise durch die verschwundene Welt Ostgaliziens und der Bukowina.* – Wien-München : Brandstätter, 1984. – 208 S.
- 13. Rump H.-C.** (Hg.). *Galizien-Bukowina. Eine historische Landschaft und ihre Dichter.* – Wangen im Allgäu : Edition Zwei Lilien, 2004. – 307 S.
- 14. Scheichl S.P.** *Der literarische*

Kanon in Österreich – ein österreichischer literarischer Kanon // Bjørn Ekman, Hubert Hauser, Peter Porsch, Wolf Wucherpfennig (Hg.) : Deutsch – eine Sprache? Wie viele Kulturen? / Kopenhagener Kolloquien zur deutschen Literatur 15. Sonderreihe 30. – Kopenhagen-München: Fink, 1991. – S. 101 – 126. **15. Schmidt-Dengler W.** Ohne Nostalgie. Zur österreichischen Literatur der Zwischenkriegszeit / Hrsg. von Klaus Amann, Hubert Lengauer, Karl Wagner. Literaturgeschichte in Studien und Quellen. Band 7. – Wien-Köln-Weimar : Böhlau Verlag, 2002. – 206 S. **16. Unterkircher A.** Josef Leitgeb und Friedrich Punt. Ein Nachlassbericht // Mitteilungen aus dem Brenner-Archiv / Hrsg. von Johann Holzner, Eberhard Saueremann. – Innsbruck, 2003. – Nr. 21/2002. – S. 115 – 124. **17. Werner K.** Erfahrungsgeschichte und Zeugenschaft. Studien zur deutsch-jüdischen Literatur aus Galizien und der Bukowina. – München : IKGS, 2003. – 294 S. **18. Wolfgruber G.** Die Mehrzahl // Österreichische Erzählungen des 20. Jahrhunderts / Hrsg. von A.Brandstetter. – Salzburg-Wien : Residenz Verlag, 1984. – S. 404 – 413.

In the article the thematic and style tendencies of the Austrian literary process in the 20th century are outlined through the prism of receptive estimates.